

**FAKTOR-FAKTOR YANG MEMPENGARUHI
KEAGRESIFAN REMAJA DI DAERAH
ISTIMEWA YOGYAKARTA**

Oleh

ALIF MU'ARIFAH

Tesis ini diserahkan untuk memenuhi keperluan Ijazah

Doktor Falsafah (Ph. D) Bidang Psikologi

April 2015

PENGAKUAN

Saya akui bahawa karya ini merupakan hasil kerja sendiri, kecuali cabaran dan ringkasan yang tiap satuannya telah dijelaskan sumbernya

April 2015

ALIF MU'ARIFAH

P-SD0004/09(R)

PENGHARGAAN

Alhamdulillahirobbil'aalamin. Rasa syukur tak terkira saya sampaikan kehadiran Allah S.W.T, yang telah melimpahkan segala kenikmatan rahmat dan karuniaNya, akhirnya tesis ini dapat disiapkan. Dalam kesempatan ini, saya ingin menyatakan rasa terima kasih kepada semua pihak yang memberi sokongan samaada secara langsung atau tidak langsung sehingga tesis ini telah selesai.

Saya sampaikan penghargaan dan ucapan terima kasih kepada pihak Universiti Sains Malaysia (USM), Universitas Ahmad Dahlan Yogyakarta (UAD), FKIP UAD, Prodi BK UAD, Pemerintah DIY, DISPORA Wilayah DIY, Dinas Pendidikan Kota Yogyakarta, Dinas Pendidikan Kabupaten Sleman, Dinas Pendidikan Kabupaten Bantul, Dinas Pendidikan Kabupaten Kulon Progo, Dinas Pendidikan Gunung Kidul, semua sekolah di lingkungan dinas tersebut yang tidak mungkin disebutkan satu demi satu yang telah member sokongan bagi perjalanan pengajian Ijazah Doktor Falsafah dalam bidang psikologi dengan kajian faktor-faktor yang mempengaruhi keagresifan remaja di Daerah Istimewa Yogyakarta.

Tidak lupa juga ucapan terima kasih dan penghargaan kepada Ibu bapa (Almarhum), saya selalu mengingatnya daripada ketulusan dan keikhlasannya dalam mendidik dan membesarkan, sehingga saya dapat meraih pendidikan ini dengan baik. Sungguh, sedikitpun pengorbananmu tak pernah dapat kulupakan.

Kepada Dekan Pusat Pengajian Sain Kemasyarakatan, Profesor Madya Dr. Nor Malina Malek, penyelia utama dan penyelia bersama iaitu Prof. Madya. Dr. Intan Hashimah Binti Mohd Hashim dan Dr. Nozarina Binti Mohd Zaharim atas kesabaran, bimbingan dan tunjukajar, dorongan dan sokongan moral yang berterusan sehingga

selesai penyediaan tesis ini. Saya akan mengingatnya sebagai nasihat dan sokongan kepada saya yang tidak ternilai. Saya mendoakan agar memperoleh kesejahteraan, kesihatan dan rahmat dari Allah di dunia dan di akhirat. Juga kepada pemeriksa tesis ini, Profesor Madya. Dr. Hairun Nizam Ismail, Prof. Madya Dr. Azlinda Azman, dan Dr. Lihanna Borhan, yang telah banyak memberi sokongan sehingga tesis ini menjadi lebih baik. Semoga amal ibadahnya mendapatkan kebaikan dan pembalasan dari Allah SWT. Amin.

Ucapan terima kasih juga kepada Dr. H. Kasiyarno. M. Hum, Rektor Universitas Ahmad Dahlan Yogyakarta dan semua jajarannya yang memberikan kemudahan dalam belbagai bentuk untuk menyokong terselesaikannya studi ini. Juga kepada Prof. Dr. Sri Mulyani Martaniah., MA, Prof. Dr. Suharsimi Arikunto, Prof. Dr. Siti Partini, Supra Wimbarti, M.Sc. Ph.D, YuliaAyriza., M.Si. Ph. D, Suyatno., M.Si, Ph. D, Herlina Siwi., M.Psi. Ph.D yang telah memberi semangat dan sokongan yang amat berharga bagi saya selama menjalani kajian pendidikan ini. Tak lupa pula kepada semua pensyarah jabatan Pusat Pengajian Sains Kemasyarakatan yang memberi saya bimbingan serta tunjuk ajar.

Saya juga berterima kasih kepada Dra. Tri Kinasih Handayani., M.Si, Dekan Fakultas Keguruan dan Ilmu Pendidikan Universitas Ahmad Dahlan Yogyakarta, Drs. Ishafid., M.Si, Dody Hartanto, M.Pd, Kaprodi BK Universitas Ahmad Dahlan Yogyakarta, yang telah member semangat dan sokongan yang amat berharga. Juga kepada rakan kami dalam belajar, Purwadi, Mujidin, Nurina Hakim yang terus sama-sama mengarungi pengajian, memberi semangat, sokongan dan doa. Semua rakan-rakan di Fakultas Keguruan dan Ilmu Pendidikan yang tidak dapat saya sebutkan. Semua guru Bimbingan dan Kaunselig di sekolah serta mahasiswa Bimbingan dan Kaunseling, yang

membantu dalam pungutan data yang tidak dapat disebutkan satu demi satu. Semua bantuannya sangat berarti bagi berakhirnya tesis ini.

Akhir sekali, ucapan terima kasih yang tak terkira kepada seluruh ahli keluarga yang senantiasa memberi sokongan, doa, dorongan dengan penuh kesabaran. Pengorbanan serta kasih sayang yang tak ternilai dan tak pernah berakhir terutamanya suamiku tercinta Ir. Budi Sulistyو, yang penuh kesabarannya dalam membimbing dan menyayangi dengan sepenuh hati, anak-anakku Aditya Naufala., S. Far. Apt, Annisa Parisudha., S.Gz, Ilham Zulfa Pradipta, Firman Zulfa Pradipta. Harta yang tak ternilai dan saya banggakan. Kau adalah motivator dan pembangkit semangat hidup yang terkadang pasang surut. Semua Familiku yang saya banggakan. Semoga semangat belajar ini menjadikan contoh untuk selalu maju dan berkembang. Fastabikhul Khoirot. Jangan berhenti untuk belajar.

Sekian

ALIF MU'ARIFAH

SENARAI KANDUNGAN

	Hal
TAJUK	
PENGAKUAN	ii
PENGHARGAAN	iii-v
SENARAI KANDUNGAN	vi-xiii
SENARAI JADUAL	xiv-xviii
SENARAI RAJAH.	xix-xx
SENARAI KEPENDEKAN	xxi-xxii
ABSTRAK	xxiii-xxiv
ABSTRACT	xxv-xxvi
BAB 1 PENDAHULUAN	1
1.0 Pengenalan	1
1.1 Permasalahan Kajian	10
1.2 Kepentingan Kajian	13
1.3 Soalan Kajian	19
1.4 Objektif Kajian	21
BAB 2 ULASAN KARYA	24
2.0 Pengenalan	24
2.1 Keagresifan	24
2.1.1 Definisi Keagresifan	24

2.1.2	Bentuk Keagresifan	26
2.1.3	Keagresifan dan Remaja	31
2.2	Faktor Umum yang Mempengaruhi Keagresifan Remaja	35
2.3	Faktor yang Mempengaruhi Keagresifan Dalam Konteks Kajian	42
2.3.1	Faktor Luaran yang Mempengaruhi Keagresifan	44
2.3.1.1	Pengasuhan Ibu	44
2.3.1.2	Definisi Pengasuhan Ibu	45
2.3.1.3	Pelbagai Pengasuhan Ibu	46
2.3.1.4	Pengaruh Pengasuhan Ibu Terhadap Keagresifan	53
2.3.2	Corak Ikatan	56
2.3.2.1	Definisi Corak Ikatan	57
2.3.2.2	Perkembangan Corak Ikatan	60
2.3.2.3	Pendekatan Teori Corak Ikatan	65
2.3.2.4	Pelbagai Corak Ikatan	72
2.3.2.5	Pengaruh Corak Ikatan Terhadap Keagresifan	79
2.3.3	Faktor Dalaman yang Mempengaruhi Keagresifan	96
2.3.3.1	HargaDiri	102
2.3.3.1.1	Definisi Harga Diri	103
2.3.3.1.2	Perkembangan Harga Diri	104

2.3.3.1.3	Pelbagai Bentuk dan Kriteria Harga Diri	105
2.3.3.1.4	Pengasuhan Ibu dengan Keagresifan Remaja Mengambilkira Harga Diri sebagai Mediator	109
2.3.3.1.5	Corak Ikatan dengan Keagresifan Remaja Mengambilkira Harga Diri sebagai Mediator	112
2.3.3.2	Penyesuaian Diri	114
2.3.3.2.1	Definisi Penyesuaian Diri	115
2.3.3.2.2	Kriteria Penyesuaian Diri	116
2.3.3.2.3	Faktor-faktor yang Mempengaruhi Penyesuaian Diri	121
2.3.3.2.4	Pengasuhan Ibu Dengan Keagresifan Remaja Mengambilkira Penyesuaian Diri sebagai Mediator	122
2.3.3.2.5	Corak Ikatan Dengan Keagresifan Remaja Mengambilkira Penyesuaian	125

	Diri sebagai Mediator	
2.3.3.3	Kemahiran Interaksi Sosial.	127
2.3.3.3.1	Definisi Kemahiran Interaksi Sosial	128
2.3.3.3.2	Perkembangan dan Kriteria Kemahiran Interaksi social	129
2.3.3.3.3	Pengasuhan Ibu Dengan Keagresifan Remaja Mengambikira Kemahiran Interaksi Sosial sebagai Mediator	133
2.3.3.3.4	Corak ikatan Dengan Keagresifan Remaja Mengambikira Kemahiran Interaksi Sosial sebagai Mediator	135
2.3.3.4	Strategi Daya Tindak	137
2.3.3.4.1	Definisi Strategi Daya Tindak	138
2.3.3.4.2	Pelbagai Strategi Daya Tindak	139
2.3.3.4.3	Kriteria Strategi Daya Tindak	143

2.3.3.4.4	Faktor yang Mempengaruhi Strategi Daya Tindak	148
2.3.3.4.5	Pengasuhan Ibu Dengan Keagresifan Remaja Mengambil Strategi Daya Tindak Sebagai Mediator	149
2.3.3.4.6	Corak Ikatan Ibu Dengan Keagresifan Remaja Mengambil Strategi Daya Tindak Sebagai Mediator	152
2.4	Kerangka Teoritik	157
2.5	Rajah Kerangka Teoritik	157
2.6	Hipotesis	168
BAB 3 METODOLOGI KAJIAN		171
3.0	Pengenalan	171
3.1	Kaedah dan Reka Bentuk Kajian	172
3.2	Lokasi Kajian	172
3.3	Peserta Kajian	173
3.4	Populasi dan Sampel	174
3.1	Populasi Penyelidikan	174
3.2	Sampel	175

3.5	Pembolehkan Kajian	180
3.5.1	Pembolehkan Bersandar dan Tidak Bersandar	181
3.5.2	Pembolehkan Mediator	181
3.6	Definisi Operasional Pembolehkan	182
3.7	Skoring Borang Selidik	189
3.8	Prosedur Pemungutan Data	191
3.9	Kajian Rintis.	192
3.10	Ujian Persyaratan SEM	202
3.10.1	Ujian Persyaratan Ukuran	208
3.10.1.1	Ujian Persyaratan Ukuran Instrumen	209
	Variabel Keagresifan	
3.10.1.2	Ujian Persyaratan Ukuran Instrumen	216
	Variabel Pengasuhan Ibu	
3.10.1.3	Ujian Persyaratan Ukuran Instrumen	228
	Variabel Corak Ikatan Ibu	
3.10.1.4	Ujian Persyaratan Ukuran Instrumen	241
	Variabel Harga Diri	
3.10.1.5	Ujian Persyaratan Ukuran Instrumen	249
	Variabel Penyesuaian Diri	
3.10.1.6	Ujian Persyaratan Ukuran Instrumen	257
	Variabel Kemahiran Interaksi Sosial	
3.10.1.7	Ujian Persyaratan Ukuran Instrumen	264
	Variabel Strategi Daya Tindak	

BAB 4	HASIL KAJIAN	276
4.0	Pengenalan	276
4.1	Deskripsi Peserta Kajian	276
4.2	Ujian SEM	281
4.2.1	Alasan Penggunaan SEM	281
4.2.2	Ujian Normaliti	282
4.2.3	Ujian Kesahihan Kebolehpercayaan SEM	282
4.2.4	Ujian Chi Square SEM	287
4.3	Soalan Kajian dan Ujian Hipotesis	309
4.3.1	Soalan Kajian Satu dan Ujian Hipotesis	309
4.3.2	Soalan Kajian Dua dan Ujian Hipotesis	311
4.3.3	Soalan Kajian Tiga dan Ujian Hipotesis	313
4.3.4	Soalan Kajian Empat dan Ujian Hipotesis	316
4.4	Ringkasan Hasil Kajian	333
BAB 5	PERBINCANGAN	336
5.0	Pengenalan	336
5.1	Ringkasan Dapatan Kajian	336
5.2	Perbincangan Dapatan Kajian	344
5.3	Implikasi Dapatan Kajian	382
5.3.1	Implikasi Teori	382
5.3.2	Implikasi Praktis	288
5.4	Keterbatasan Kajian	391
5.5	Cadangan Kajian Masa Hadapan	392

5.6	Kesimpulan	393
	SENARAI RUJUKAN	395
	SENARAI LAMPIRAN	432

SENARAI JADUAL

Jadual	Tajuk	Muka Surat
3.4.1.1	Data Jumlah Sekolah, Jumlah Kelas SMA dan SMK di Daerah Istimewa Yogyakarta tahun 2010/2011	174
3.4.1.2	Data Siswa Sekolah Menengah Atas Daerah Istimewa Yogyakarta tahun 2010/2011	175
3.4.2.1	Jumlah Sampel Sesuai Rumus	179
3.4.2.2	Sampel Berdasar Daerah dan Kedudukan Sekolah	180
3.4.2.3	Peraturan Edaran Sampel Di Daerah Istimewa Yogyakarta	180
3.9.1	Kajian Rintis Instrumen Keagresifan Remaja	193
3.9.2	Kajian Rintis Instrumen Pengasuhan Ibu	194
3.9.3	Kajian Rintis Instrumen Corak Ikatan	195
3.9.4	Kajian Rintis Instrumen Harga Diri	195
3.9.5	Kajian Rintis Instrumen Penyesuaian Diri	196
3.9.6	Kajian Rintis Instrumen Kemahiran Interaksi Sosial	197
3.9.7	Kajian Rintis Instrumen Strategi Daya Tindak	197
3.10.1.1.1	Kesahihan dan Kebolehpercayaan Instrumen Variabel Keagresifan	210
3.10.1.1.2.1	<i>Evaluasi Kriteria Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Keagresifan Remaja	212
3.10.1.1.2.2	<i>Regression Weight (Loading Factor)</i> Instrumen Variabel Keagresifan Remaja	212
3.10.1.1.2.3	<i>Standardized Regression Weight</i> Instrumen	213

	Variabel Keagresifan Remaja	
3.10.1.1.3.1	Distribusi Skor Instrumen Variabel Keagresifan Remaja	214
3.10.1.2.1.1	Kesahihan Kebolehppercayaan Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu	217
3.10.1.2.2.1	Evaluasi Kriteria <i>Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu	219
3.10.1.2.2.2	<i>Regression Weight (loading factor)</i> Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu	219
3.10.1.2.2.3	<i>Standardized Regression Weight</i> Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu	220
3.10.1.2.3.1	Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu	221
3.10.1.2.3.2	Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu (otoritarian)	223
3.10.1.2.3.3	Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu (otoritatif)	225
3.10.1.2.3.4	Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu (Permisif)	226
3.10.1.3.1.1	Kesahihan dan Kebolehppercayaan Instrumen Variabel Corak Ikatan	230
3.10.1.3.2.1	Evaluasi Kriteria <i>Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Corak Ikatan	231
3.10.1.3.2.2	<i>Regression Weight (Loading Factor)</i> Instrumen Corak Ikatan	232
3.10.1.3.2.3	<i>Standardized Regression Weight</i> Instrumen Corak Ikatan	233
3.10.1.3.3.1	Distribusi Skor Instrumen Variabel Corak Ikatan	234
3.10.1.3.3.2	Distribusi Skor Instrumen Variabel Corak Ikatan (Kukuh)	236
3.10.1.3.3.3	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Corak	238

	Ikatan (Tak Kukuh)	
3.10.1.3.3.4	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Corak Ikatan (Menolak)	240
3.10.1.3.4.1	Kesahihan dan Kebolehpercayaan Instrumen Variabel Harga Diri	243
3.10.1.3.4.2.1	Evaluasi Kriteria <i>Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Harga Diri	245
3.10.1.3.4.2.2	<i>Regression Weight (loading factor)</i> Instrumen Variabel Harga Diri	246
3.10.1.3.4.2.3	<i>Standardized Regression Weight</i> Instrumen Variabel Harga Diri	246
3.10.1.3.4.3.1	Distribusi Skor Instrumen Variabel Harga Diri	247
3.10.1.3.5.1.1	Kesahihan dan Kebolehpercayaan Instrumen Variabel Penyesuaian Diri	251
3.10.1.3.5.2.1	Evaluasi Kriteria <i>Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Penyesuaian Diri	253
3.10.1.3.5.2.2	<i>Regression Weight (Loading Factor)</i> Instrumen Variabel Penyesuaian Diri	253
3.10.1.3.5.2.3	<i>Standardized Regression Weight</i> Instrumen Variabel Penyesuaian Diri	254
3.10.1.3.5.3.1	Distribusi Skor Instrumen Variabel Penyesuaian Diri	255
3.10.1.3.6.1.1	Kesahihan dan Kebolehpercayaan Instrumen Variabel Kemahiran Interaksi Sosial	258
3.10.1.3.6.2.1	Evaluasi Kriteria <i>Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Kemahiran Interaksi Sosial	260
3.10.1.3.6.2.2	<i>Regression Weight (Loading Factor)</i> Instrumen Variabel Kemahiran Interaksi Sosial	260
3.10.1.3.6.2.3	<i>Standardized Regression Weight</i> Instrumen Kemahiran Interaksi Sosial	261

3.10.3.1.6.3.1	Distribusi Skor Instrumen Kemahiran Interaksi Sosial	262
3.10.3.1.6.5.1	Kesahihan dan Kebolehpercayaan Instrumen Variabel Strategi Daya Tindak	265
3.10.3.1.6.6.1	<i>Evaluasi Kriteria Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Strategi Daya Tindak	268
3.10.3.1.6.6.2	<i>Regression Weight (Loading Factor)</i> Instrumen Variabel Strategi Daya Tindak	268
3.10.3.1.6.6.3	<i>Standardized Regression Weight</i> Instrumen Strategi Daya Tindak	269
3.10.3.1.6.7.1	Distribusi Skor Instrumen Strategi Daya Tindak	271
3.10.3.1.6.7.2	Distribusi Skor Instrumen <i>Problem Focused Coping</i>	272
3.10.3.1.6.7.3	Distribusi Skor Instrumen <i>Emotional Focused Coping</i>	273
4.1.1	Sampel Berdasarkan Daerah Kedudukan	277
4.1.1.1	Peratus taburan sampel di Daerah Istimewa Yogyakarta	277
4.1.1.2	Sampel berdasarkan jantina	278
4.1.1.3	Sampel Kedudukan Perkahwinan Ibu bapa	279
4.1.1.4	Tempat Tinggal Peserta	279
4.1.1.5	Sampel Tahap Pendidikan Ibu	280
4.3.2.1	Ujian Kesahihan dan Kebolehpercayaan <i>SEM</i>	283
4.3.2.2	<i>Ujian Kesahihan dan Construct Reliabiliti SEM</i>	284
4.3.2.3	Deskripsi Data Kategori Variabel / Aspek	286
4.3.3.1	Evaluasi Kriteria <i>Goodness of Fit SEM</i>	288
4.3.3.2	<i>Regression Weight SEM</i>	289
4.3.3.3	<i>Regression Weights</i> Pengasuhan Ibu	292
4.3.3.4	<i>Regression Weights</i> Corak Ikatan	295

4.3.3.5	<i>Standardized Regression SEM</i>	297
4.3.3.6	<i>Standardized Regression Pengasuhan Ibu</i>	299
4.3.3.7	<i>Standardized Regression Corak Ikatan</i>	301
4.3.3.8	<i>Standardized Effects SEM</i>	303
4.3.3.9	<i>Standardized Effects PengasuhanIbu</i>	304
4.3.3.4.10	<i>Standardized Effects Corak Ikatan</i>	307

SENARAI RAJAH

Rajah	Tajuk	Muka Surat
2.4.1	Kerangkan Konseptual	167
3.10.1.1.2.1	<i>Confirmatory Factor Analysis</i> Instrumen Variabel Keagresifan Remaja	211
3.10.3.1.1.3.1	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Keagresifan Remaja	215
3.10.1.2.2.1	<i>Confirmatory Factor Analysis</i> Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu	218
3.10.3.1.1.3.1	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu	222
3.10.3.1.1.3.2	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu otoritarian	224
3.10.3.1.1.3.3	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu otoritatif	226
3.10.3.1.1.3.4	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Variabel Pengasuhan Ibu permisif	227
3.10.1.3.2.1	<i>Goodness of Fit</i> Instrumen Variabel Corak Ikatan	231
3.10.1.3.2.1	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Corak Ikatan	235
3.10.1.3.2.2	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Corak Ikatan Kukuh	237
3.10.1.3.2.3	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Corak Ikatan Tak kukuh	239
3.10.1.3.2.4	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Corak Ikatan Menolak	241
3.10.1.3.4.2.1	Model <i>Confirmatory Factor Analysis</i> Variabel Harga Diri.	245

3.10.1.3.4.3.1	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Variabel Harga Diri	249
3.10.1.3.5.2.1	Model <i>Confirmatory Factor Analysis</i> Variabel Harga Diri.	252
3.10.1.3.5.3.1	Grafik Normal Distribusi Skor Penyesuaian Diri	256
3.10.1.3.6.2.1	Model <i>Confirmatory Factor Analysis</i> Instrumen Variabel Interaksi Sosial	259
3.10.3.1.6.3.1	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen Variabel Kemahiran Interaksi Sosial	263
3.10.3.1.6.5.1	Model <i>Confirmatory Factor Analysis</i> Instrumen Variabel Strategi Daya Tindak	267
3.10.3.1.6.7.1	Grafik Normal Distribusi Skor Strategi Daya Tindak	274
3.10.3.1.6.7.2	Grafik Normal Distribusi Skor <i>Problem Focused Coping</i>	274
3.10.3.1.6.7.3	Grafik Normal Distribusi Skor Instrumen <i>Emotional Focused Coping</i>	275
4.3.3.1	Ujian SEM	287

SENARAI KEPENDEKAN

Tajuk	
SEM	<i>Structural Equation Modelling</i>
RMSEA	<i>Root Mean Square Error of Approximation</i>
AGFI	<i>Adjusted Goodness Fit of Index</i>
GFI	<i>Goodness of Fit Index</i>
TLI	<i>Tucker Lewis Index</i>
NFI	<i>Normed Fit Index</i>
CFI	<i>Comparative Fit Index</i>
CMIN	<i>Normed Chi Square</i>
DF	<i>Degree of Freedom</i>
CR	<i>Critical Ratio</i>
PI	Pengasuhan Ibu
CI	Corak Ikatan
HD	Harga Diri
PD	Penyesuaian Diri
KIS	Kemahiran Interaksi Sosial
STD	Strategi Daya Tindak
AG	Keagresifan
OTN	Pengasuhan Otoritarian
OTF	Pengasuhan Otoritatif
PRM	Pengasuhan Permisif
IK	Corak Ikatan Kukuh

ITK	Corak Ikatan Tak Kukuh
IM	Corak Ikatan Menolak
PFC	Problem Focused Coping
EFC	Emotional Focused Coping
SD	Standart Deviasi
SD	Sekolah Dasar
SMP	Sekolah Menengah Pertama
SMA	Sekolah Menengah Atas
SMK	Sekolah Menengan Kekhususan
Dati	Daerah Tingkat

FAKTOR-FAKTOR YANG MEMPENGARUHI KEAGRESIFAN REMAJA DI DAERAH ISTIMEWA YOGYAKARTA

ABSTRAK

Keagresifan dalam kalangan remaja merupakan antara isu penting yang perlu difahami dalam konteks pengaruh luar dan dalaman. Oleh itu, kajian ini berfokus kepada sekumpulan remaja di Daerah Istimewa Yogyakarta di Indonesia untuk mengupas perkara ini. Objektif utama kajian ini adalah untuk mengenal pasti tahap keagresifan pada golongan remaja dan pengaruh faktor luaran dan dalaman kepada perkara ini. Faktor luaran yang menjadi fokus kajian ini ialah pengasuhan ibu dan corak ikatan ibu. Manakala faktor dalaman pula berfokus kepada harga diri, penyesuaian diri, interaksi sosial, dan strategi daya tindak di mana pada masa yang sama, faktor ini juga boleh menjadi mediator diantara pengasuhan dan corak ikatan dengan ibu dengan tahap keagresifan remaja. Peserta kajian terdiri daripada 660 pelajar dari lima lokasi sekitar Daerah Istimewa Yogyakarta. Pungutan data kajian ini menggunakan tujuh instrumen yang mengukur variabel berikut: 1) keagresifan dengan 7 sub skala dan 33 item 2) pengasuhan ibu dengan 7 sub skala dan 40 item 3) corak ikatan dengan ibu dengan 7 sub skala dan 31 item) harga diri dengan 7 sub skala dan 35 item 5) penyesuaian diri dengan 7 sub skala dan 39 item 6) kemahiran interaksi sosial dengan 7 sub skala dan 33 item dan 7) strategi daya tindak dengan 7 sub skala dan 46 item. Peserta kajian

menjawab soal selidik mengandungi instrumen di atas. Aplikasi *Structural Equation Modeling* AMOS v20 telah digunakan untuk menganalisis data kajian. Hasil penelitian menunjukkan bahawa pengasuhan dan corak ikatan ibu mempunyai pengaruh penting dan langsung kepada tahap keagresifan remaja di Daerah Istimewa Yogyakarta. Pengasuhan dan corak ikatan dengan ibu juga mempengaruhi faktor dalaman iaitu harga diri, penyesuaian diri, interaksi sosial dan strategi daya tindak dan seterusnya mempengaruhi keagresifan dalam konteks responden kajian ini. Kesemua hubungkait adalah signifikan dari segi ujian statistiknya. Kajian ini menunjukkan kepentingan untuk memfokus kepada isu penting yang menjadi sebab musabab di sebalik keagresifan dalam kalangan remaja di Daerah Istimewa Yogyakarta. Dapatan kajian juga dibincangkan dalam konteks beberapa teori tentang keagresifan remaja dan didapati mengukuhkan bagi teori-teori ini. Kajian juga ada implikasi praktis yang menunjukkan kepentingan untuk meningkatkan kualiti pengasuhan dan corak ikatan ibu kepada anak dan juga faktor dalaman diri remaja dalam usaha menangani isu keagesifan di kalangan remaja.

kunci: keagresifan, remaja, pengasuhan ibu, corak ikatan ibu, di Daerah Istimewa Yogyakarta